

หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)

ชื่อปริญญา (ภาษาไทย)

นิติศาสตรบัณฑิต (น.บ.)

ชื่อปริญญา (ภาษาอังกฤษ)

Bachelor of Laws (LL.B.)

โครงสร้างหลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง ปีการศึกษา 2560)

จำนวนหน่วยกิต	139 หน่วยกิต
โครงสร้างหลักสูตร	
1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
กลุ่มวิชามนุษย์ศาสตร์	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาไทย	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	6 หน่วยกิต
กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	6 หน่วยกิต
2. หมวดวิชาเฉพาะ	103 หน่วยกิต
2.1 กลุ่มวิชาบังคับ	94 หน่วยกิต
2.2 กลุ่มวิชาเลือก	9 หน่วยกิต
3. หมวดวิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต
หลักสูตรอนุปริญญานิติศาสตร์	
หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30 หน่วยกิต
หมวดวิชาเฉพาะ	74 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาบังคับ (ให้เรียนวิชากฎหมายบังคับรหัสวิชาที่ขึ้นต้นด้วย 1 - 3)	71 หน่วยกิต
- กลุ่มวิชาเลือก (เลือกเรียนจากกลุ่มวิชาเลือกกฎหมาย)	3 หน่วยกิต
หมวดวิชาเลือกเสรี	3 หน่วยกิต
	รวม 107 หน่วยกิต

แผนกำหนดการศึกษา
หลักสูตรปรับปรุงปีการศึกษา 2560

ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1		หน่วยกิต
THA 1001	ลักษณะและการใช้ภาษาไทย	3
	กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	เลือก 1 วิชา 3
	กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	เลือก 1 วิชา 3
	กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	เลือก 1 วิชา 3
LAW 1001	หลักกฎหมายมหาชน	2
LAW 1002	หลักกฎหมายเอกชน	2
รวม		16

ชั้นปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 2		หน่วยกิต
THA 1003	การเตรียมเพื่อพูดและเขียน	3
	กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ	เลือก 1 วิชา 3
	กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	เลือก 1 วิชา 3
	กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	เลือก 1 วิชา 3
RAM 1000	ความรู้คู่คุณธรรม	3
	กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์	เลือก 1 วิชา 3
LAW 1003	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและสัญญา	3
รวม		21

ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1		หน่วยกิต
LAW 2001	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยทรัพย์สิน	3
LAW 2002	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหนี้	3
LAW 2003	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยละเมิด จัดการงานนอกสั่ง ลากมิควรได้	3
LAW 2004	กฎหมายรัฐธรรมนูญและสถาบันการเมือง	3
LAW 2005	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยซื้อขาย แลกเปลี่ยน ให้	2
LAW 2006	กฎหมายอาญา 1	3
รวม		17

ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2		หน่วยกิต
LAW 2007	กฎหมายอาญา 2	3
LAW 2008	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเช่าทรัพย์สิน เช่าซื้อ จ้างแรงงาน จ้างทำของ รับขน	2
LAW 2009	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยยืม ฝากทรัพย์สิน เก็บของในคลังสินค้า ประนีประนอมยอมความ การพนันขึ้นต่อ	2
LAW 2010	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยคำประกัน จำนอง จำนำ	2
LAW 2011	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตัวแทน นายหน้า	2
LAW 2012	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย	2
LAW 2013	กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยตั๋วเงิน บัญชีเดินสะพัด	2
.....	วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม		18

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1	หน่วยกิต
LAW 3001 กฎหมายอาญา 3	3
LAW 3002 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วน บริษัท และบริษัทมหาชนจำกัด	2
LAW 3003 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยครอบครัว	3
LAW 3004 พระธรรมนูญศาลยุติธรรม	2
LAW 3005 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 1	3
LAW 3006 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา 1	3
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม	19

ชั้นปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2	หน่วยกิต
LAW 3007 กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง 2	3
LAW 3008 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา	3
LAW 3009 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก	3
LAW 3010 กฎหมายล้มละลายและฟื้นฟูกิจการ	2
LAW 3011 กฎหมายลักษณะพยาน	2
LAW 3012 กฎหมายปกครอง	3
..... วิชาเลือกกฎหมาย	3
รวม	19

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1	หน่วยกิต
LAW 4001 กฎหมายเกี่ยวกับภาษีเงินได้	2
LAW 4002 การว่าความและการจัดทำเอกสารกฎหมาย	2
LAW 4003 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง	3
LAW 4004 กฎหมายแรงงานและประกันสังคม	3
LAW 4005 หลักวิชาชีพและจรรยาบรรณนักกฎหมาย	2
..... วิชาเลือกเสรี	3
รวม	15

ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2	หน่วยกิต
LAW 4006 กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีบุคคลและคดีอาญา	3
LAW 4007 นิติปรัชญา	2
LAW 4008 กฎหมายที่ดิน	2
LAW 4009 กฎหมายเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญา 1	2
LAW 4010 กฎหมายการค้าระหว่างประเทศ	2
..... วิชาเลือกเสรี	3
รวม	14
รวม 4 ปี	139

**แบบตรวจสอบผลการเรียน หลักสูตรนิติศาสตรบัณฑิต
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง**

1. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต			2. หมวดวิชาเฉพาะ 103 หน่วยกิต (มี 2 กลุ่มวิชา)					
กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	2.1 กลุ่มวิชากฎหมายบังคับ 94 หน่วยกิต					
			กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด
1. กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์			LAW1001	2		LAW3004	2	
1) บัณฑิตเรียน RAM1000	3		LAW1002	2		LAW3005	3	
2)	3		LAW1003	3		LAW3006	3	
2. กลุ่มวิชามนุษศาสตร์			LAW2001	3		LAW3007	3	
1)	3		LAW2002	3		LAW3008	3	
2)	3		LAW2003	3		LAW3009	3	
3. กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์			LAW2004	3		LAW3010	2	
1)	3		LAW2005	2		LAW3011	2	
2)	3		LAW2006	3		LAW3012	3	
4. กลุ่มวิชาภาษาไทย			LAW2007	3		LAW4001	2	
1) THA1001	3		LAW2008	2		LAW4002	2	
2) THA1003	3		LAW2009	2		LAW4003	3	
5. กลุ่มวิชาภาษาต่างประเทศ			LAW2010	2		LAW4004	3	
1)	3		LAW2011	2		LAW4005	2	
2)	3		LAW2012	2		LAW4006	3	
			LAW2013	2		LAW4007	2	
			LAW3001	3		LAW4008	2	
			LAW3002	2		LAW4009	2	
3. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต			LAW3003	3		LAW4010	2	
กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด	2.2 กลุ่มวิชาเลือกกฎหมาย 9 หน่วยกิต					
	3		กระบวนวิชา	หน่วยกิต	เกรด			
	3							
หมายเหตุ เลือกวิชาใด ๆ ก็ได้ที่เปิดสอนในคณะต่าง ๆ (ยกเว้นวิชากฎหมายที่เปิดสอนสำหรับนักศึกษา คณะอื่นๆ			* หมายเหตุ : LAW4011, LAW2032 โอนเป็น LAW4062					

ช่องทางการติดต่อคณะนิติศาสตร์

1. ทางโทรศัพท์ติดต่อได้ที่หมายเลข 0-2310-8170 (หน่วยกิจการนักศึกษา)
0-2310-8173-75 (หน่วยทะเบียนและประเมินผล)
0-2310-8178 (หน่วยส่งเสริมพัฒนาทางวิชาการ)
2. ทางเว็บไซต์ของคณะนิติศาสตร์ www.law.ru.ac.th
3. ทางเฟซบุ๊กของคณะนิติศาสตร์ www.facebook.com/rulawofficial
4. ทางไลน์ของคณะนิติศาสตร์ ID line : @RULAW หรือ

QR code :

**ปฏิทินกิจกรรมคณะนิติศาสตร์
ประจำปีการศึกษา 2560
(กรกฎาคม – ตุลาคม 2560)**

ระดับปริญญาตรี

ภาค 1 ปีการศึกษา 2560 (4 ก.ค. – 29 ต.ค. 60)		
วัน/เดือน/ปี ที่จัดกิจกรรม	โครงการ/กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย
ก.พ. - ก.ย. 60	โครงการนักศึกษาฝึกงาน ปีการศึกษา 2560	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
3 ก.ค. 60	โครงการปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ คณะนิติศาสตร์ ปีการศึกษา 2560	นักศึกษาชั้นปี 1 คณะนิติศาสตร์
6 ก.ค. 60	โครงการมัชฌิมนิเทศ (นักศึกษา ป.ตรี)	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
12 ก.ค. 60	โครงการ RULAW Moot Court Academy 2017 (กิจกรรมอบรมการแถลงการณ์ด้วยวาจาในชั้นศาลอุทธรณ์)	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
17 ก.ค. 60	โครงการปัจฉิมนิเทศ คณะนิติศาสตร์	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
19 ก.ค. 60	กิจกรรมเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายให้แก่ประชาชน โดยศาลภาคีอากรกลาง	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และ ผู้สนใจ
19 ก.ค. 60	โครงการแนะแนวหลักสูตรคณะนิติศาสตร์	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
25 ก.ค. 60	โครงการ RULAW Moot Court Academy 2017 (กิจกรรมการแข่งขันในรอบ 8 ทีม)	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
ก.ค. - ส.ค. 60	โครงการสัปดาห์พี 60 - กิจกรรมการแข่งขันตอบปัญหากฎหมาย - กิจกรรมศาลจำลอง - กิจกรรมวางพวงมาลา - กิจกรรมนิทรรศการพระราชประวัติ พระองค์เจ้ารพีฯ - กิจกรรมอภิปรายวิชาการ - กิจกรรมไหว้ครู	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และ ผู้สนใจ
4 ส.ค. 60	โครงการ RULAW Moot Court Academy 2017 (กิจกรรมการแข่งขันในรอบชิงชนะเลิศ)	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
10 ส.ค. 60	โครงการอบรมศาลทรัพย์สินทางปัญญา	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์และ ผู้สนใจ
ต.ค. 59 - ก.ย. 60	โครงการศึกษาดูงานนอกสถานที่	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์
ม.ค. - ก.ย. 60	โครงการอบรมวิธีการเขียนตอบข้อสอบกฎหมายแบบอัตนัย	นักศึกษาคณะนิติศาสตร์

หลักการตอบข้อสอบอัตนัย

รองศาสตราจารย์ประสิทธิ์ จงวิฑิต⁽¹⁾

นบ. (เกียรตินิยมอันดับ 1) มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นบ.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิชากฎหมายเป็นวิชาที่ค่อนข้างยากและมีความละเอียดอ่อน ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องรู้ถึงวิธีการศึกษากฎหมายว่า จะเรียนกฎหมายอย่างไรจึงจะได้ผลที่สุด กล่าวคือ ได้รับความรู้มากที่สุด และสอบไล่ได้คะแนนดีที่สุด การที่จะสอบไล่ได้คะแนนดีนั้นไม่ใช่ขึ้นอยู่กับความเฉลียวฉลาดเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่การรู้จักวิธีศึกษาและวิธีตอบข้อสอบด้วย ปัญหาจึงเกิดขึ้นว่า วิธีศึกษากฎหมายให้ได้ผลดีนั้นมีวิธีการอย่างไร

การที่จะศึกษาวิชากฎหมายให้ได้ผลดีนั้น ต้องประกอบไปด้วยสิ่งสามประการดังต่อไปนี้⁽²⁾

1. ความจดจำ
2. ความเข้าใจในสิ่งที่จดจำ
3. การรู้จักนำสิ่งที่จดจำและเข้าใจนั้นไปใช้ได้ถูกต้อง

ความจำ

เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ใช้กฎหมายระบบ Civil Law หรือประเทศที่ใช้ประมวลกฎหมาย ดังนั้น ตัวบทกฎหมายจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง จะเห็นได้ชัดเวลาตอบข้อสอบ นักศึกษาจะต้องจดจำตัวบทกฎหมายให้ได้จึงจะตอบได้ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าคำถามเขาคำถามว่า “การกระทำโดยเจตนาในทางอาญา คืออะไร” นักศึกษาจะตอบคำถามข้อนี้ได้ นักศึกษาจะต้องจำตัวบทกฎหมายได้ กล่าวคือ จะต้องจำหลักเกณฑ์ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 59 ได้ โดยอาจตอบว่า “การกระทำโดยเจตนาในทางอาญา ได้แก่ การกระทำโดยรู้สึกในการที่กระทำ และในขณะเดียวกันผู้กระทำประสงค์ต่อผล หรือยอมเสี่ยงเห็นผลของการกระทำนั้น” ถ้านักศึกษาจำตัวบทมาตรา 59 ไม่ได้แล้ว ก็จะตอบไม่ได้ เพราะฉะนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ความจดจำไม่ว่าจะจดจำตัวบทกฎหมาย คำอธิบายต่าง ๆ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งของการศึกษากฎหมาย ถ้าไม่มีความจดจำก็ยากนักที่จะประสบความสำเร็จ ซึ่งเราอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า บุคคลจะศึกษากฎหมายโดยปราศจากความจดจำไม่ได้

มีปัญหาต่อไปว่า นักศึกษาจะอย่างไรจึงจะจำตัวบทกฎหมายและคำอธิบายของอาจารย์ได้ ในเรื่องนี้ไม่สามารถจะวางหลักเกณฑ์เป็นการทั่วไปได้ ทั้งนี้ เพราะสมองของคนเราย่อมมีความจำ ไม่เหมือนกัน บางคนอ่านหนังสือในใจเพียง 2-3 ครั้งก็จำได้ บางคนต้องอ่านสิบกว่าครั้งจึงจะจำได้ บางคนต้องย่อเป็นหัวข้อ แล้วท่องหัวข้อสั้น ๆ เสร็จแล้วจึงมาอ่านรายละเอียดจากตำรา นอกเหนือไปกว่านั้นบางคนต้องอ่านให้มีเสียงดัง ๆ เพื่อหูของเขาจะได้ยินจึงจะจดจำได้ อย่างไรก็ตามในเรื่องทำอย่างไรจึงจะจำตัวบทกฎหมายและคำอธิบายได้นี้เป็นเรื่องที่นักศึกษาจะต้องสำรวจตัวของตัวเองว่า วิธีอย่างไรจึงจะเหมาะสมกับงานอย่างที่สุดด้วยการทดลองกับตัวเอง แล้วเลือกปฏิบัติอย่างนั้น

ความเข้าใจในสิ่งที่จดจำ

ในการศึกษากฎหมายนั้น นอกจากจะต้องมีความจดจำแล้ว นักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจด้วย กล่าวคือ เมื่อจดจำตัวบทกฎหมายได้แล้ว ขึ้นต่อไปต้องทำความเข้าใจให้ได้ว่า ถ้อยคำในตัวบทกฎหมายนั้นหมายถึงอย่างไร ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 บัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่น หรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของ

รวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้ที่กระทำความผิดฐานลักทรัพย์” ในมาตรา 334 นี้ มีถ้อยคำที่นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ได้ อย่างเช่นคำว่า “เอาไป” หมายถึงอะไร หรือว่า “โดยทุจริต” หมายถึงอะไร จากตัวอย่างที่กล่าวนี้ ถ้านักศึกษามีความเข้าใจ นักศึกษาอาจตอบได้ว่า “เอาไป” หมายถึง การเอาไปจากการครอบครองของผู้อื่น ส่วนคำว่า “โดยทุจริต” หมายถึง การแสวงหาประโยชน์ที่มิควรได้โดยชอบด้วยกฎหมายสำหรับตนเองหรือผู้อื่น หรือกรณีความผิดฐานเจ้าพนักงานรับสินบน ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 149 ซึ่งมีหลักว่า “ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงาน สมาชิกสภาธิบดีบัญญัติแห่งรัฐ สมาชิกสภาจังหวัด หรือสมาชิกสภาเทศบาล เรียก รับ หรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเอง หรือผู้อื่นโดยมิชอบ เพื่อกระทำการหรือไม่กระทำการอย่างใดในตำแหน่ง ไม่ว่าการนั้นจะชอบหรือมิชอบด้วยหน้าที่” ในมาตรา 149 นี้ มีถ้อยคำที่นักศึกษาจะต้องทำความเข้าใจให้ได้ อย่างเช่นคำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึงผู้ใด ถ้านักศึกษามีความเข้าใจ นักศึกษาอาจตอบได้ว่า คำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดินประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน ดังนี้ เป็นต้น

การเรียนกฎหมายลำพังเพียงมีความจดจำอย่างเดียว โดยปราศจากความเข้าใจนั้นย่อมไม่ช่วยให้นักศึกษาสอบได้ นักศึกษาจะต้องมีความเข้าใจหลักกฎหมายมาตรานั้น ๆ ด้วย จากประสบการณ์ที่ผู้เขียนตรวจข้อสอบมา มีนักศึกษาบางคนจดจำตัวบทกฎหมายได้ แต่ปรากฏว่าสอบไม่ผ่าน ทั้งนี้ เพราะนักศึกษาคนนั้นมีแต่ความจำ แต่ขาดความเข้าใจ จึงทำให้การวินิจฉัยปัญหาผิดพลาดไป

มีปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะมีความเข้าใจตัวบทกฎหมายเหล่านั้น ในเรื่องนี้นักศึกษาจะต้องอ่านคำอธิบายเสียก่อน เป็นเบื้องต้นว่า ในมาตราต่าง ๆ เหล่านั้น ผู้เขียนตำราเขาให้คำอธิบายไว้ว่าอย่างไรบ้าง จากนั้น นักศึกษาจึงค่อยมาฟังคำบรรยายจากอาจารย์ จุดไหนที่ยังไม่เข้าใจก็ควรสอบถามอาจารย์ให้ช่วยอธิบายให้ เมื่อได้กระทำดังนี้แล้ว นักศึกษาก็จะมีความเข้าใจในหลักกฎหมาย นั้น ๆ ได้

การรู้จักนำสิ่งที่จดจำและเข้าใจนั้นไปใช้ได้ถูกต้อง

ในเรื่องนี้หมายความว่า เมื่อมีความจำและเข้าใจแล้ว ต้องรู้จักนำสิ่งที่จดจำ และเข้าใจนั้นไปใช้ได้ถูกต้อง หรืออาจเรียกว่าได้โดยง่าย ๆ ว่ารู้จักใช้กฎหมายให้ถูกต้อง กล่าวคือ ต้องรู้ว่ากรณีใดจึงจะใช้กฎหมายเรื่องใด ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ เป็นการเอาทรัพย์สินไปจากการครอบครองของผู้อื่น ความผิดฐานยักยอกทรัพย์ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 352 มีหลักสำคัญ คือ เป็นการเบียดบังทรัพย์ที่ตนเองครอบครองโดยทุจริต เพราะฉะนั้น ถ้าปัญหาเขาถามว่า การกระทำนั้นเป็นความผิดฐานลักทรัพย์หรือยักยอกทรัพย์ นักศึกษาต้องพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่เขาให้มาว่า การครอบครองทรัพย์อยู่ที่ใคร อยู่ที่จำเลยหรือผู้เสียหาย ถ้าทรัพย์นั้นอยู่ที่ผู้เสียหาย จำเลยเอาไปจากการครอบครองของผู้เสียหาย นักศึกษาต้องนำมาตรา 334 มาใช้ตอบ กล่าวคือ การกระทำของจำเลยมีความผิดฐานลักทรัพย์ แต่ถ้าหากว่าทรัพย์นั้นอยู่ที่จำเลย โดยจำเลยครอบครองอยู่ และจำเลยได้เบียดบังเอาไว้โดยทุจริต ในกรณีนี้ต้องนำมาตรา 352 มาใช้ตอบ กล่าวคือ การกระทำของจำเลยมีความผิดฐานยักยอกทรัพย์

ปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะเอาสิ่งที่จดจำและเข้าใจไปใช้ได้ถูกต้อง ในเรื่องนี้ขึ้นอยู่กับตัวนักศึกษาเองว่า นักศึกษามีความขยันหมั่นเพียรอ่านหนังสือได้มากน้อยเพียงใด ถ้านักศึกษาอ่านหนังสือมาก และจำอุทาหรณ์ในหนังสือคำบรรยายได้ดี ก็จะทำให้นักศึกษาใช้กฎหมายที่ตนจดจำและเข้าใจโดยถูกต้อง

ที่กล่าวมานี้ เป็นเรื่องทั่ว ๆ ไปของการที่จะศึกษาวิชากฎหมายให้ได้ผลดีว่า จะต้องประกอบด้วยอะไรบ้าง ต่อไปนี้ ผู้เขียนจะกล่าวถึงทัศนะบางประการเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนและการเตรียมตัวก่อนสอบ โดยอาศัยจากประสบการณ์ในสมัยที่ผู้เขียนเองเรียนอยู่ที่มหาวิทยาลัยรามคำแหงนี้

1. การลงทะเบียน

ก่อนลงทะเบียนเรียน นักศึกษาควรตรวจสอบดูวัน เวลาสอบให้ดีกว่า วิชาที่จะลงทะเบียนนั้น วิชาไหน สอบวันใด ทั้งนี้เพื่อป้องกันความผิดพลาดอันเนื่องมาจากวันเวลาสอบตรงกัน ซึ่งจะเป็นผลเสียแก่นักศึกษาได้ การจัดการรายสัปดาห์ ควรจัดให้มีวันสอบห่างกันพอสมควรเท่าที่จะเป็นไปได้ อย่างเช่น สอบวันแล้วเว้นไปอีก 2-3 วัน จึงสอบอีก เป็นต้น ที่ทำเช่นนี้ก็เพื่อว่า ช่วงระยะเวลา 2-3 วัน วันที่เว้นไปนั้น นักศึกษาจะได้มีเวลาทบทวนวิชาที่จะต้องสอบต่อไปให้มีความพร้อมและเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

ในจำนวนวิชาที่ลงทะเบียนนั้น ควรจัดวิชาที่ยากสลับกับวิชาที่ง่าย ไม่ควรลงทะเบียนวิชาที่มีความยากทั้งหมด ควรที่จะสลับกันไป เพราะถ้านักศึกษาลงวิชาที่ยากทั้งหมด บังเอิญสอบไม่ผ่าน นักศึกษาจะเสียกำลังใจและเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเรียน

2. การเตรียมตัวสอบ

การสอบไล่ในแต่ละภาคนั้นเป็นการวัดผลว่า นักศึกษามีความรู้ดีพอที่จะผ่านได้หรือไม่ ในแต่ละวิชา ดังนั้น จึงเป็นความจำเป็นที่นักศึกษาจะต้องมีการเตรียมตัวให้พร้อมอยู่เสมอ ในการเตรียมตัวก่อนสอบนี้ผู้เขียนขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้

2.1 การอ่านคำอธิบาย

ในการอ่านคำอธิบายหรือตำรากฎหมายนั้น นักศึกษาควรลงมืออ่านตั้งแต่นั้น ๆ อาจจะเป็นตั้งแต่วันแรกที่เปิดเรียนหรือก่อนเปิดเรียนก็ได้ และก็ต้องอ่านสม่ำเสมอทุกวัน เพราะวิชากฎหมายนั้น ถ้าไม่อ่านสักสามวันอาจลืมได้ นักศึกษาไม่ควรไปอ่านเอาตอนก่อนสอบสองวันหรือสามวัน เพราะการจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของกฎหมายอาจจะไม่แม่นยำ เหมือนกับการที่นักศึกษาอ่านแต่เนิ่น ๆ สม่ำเสมอทุกวัน

เกี่ยวกับการอ่านคำอธิบายนี้ มีข้อที่อยากจะแนะนำนักศึกษากว่า ในการอ่านแต่ละวิชานั้น นักศึกษาควรนัดย่อหลักเกณฑ์ของกฎหมาย ไม่ว่าจะเป็นหลักทั่วไป ข้อยกเว้นหรือสิ่งที่สำคัญไว้ในสมุดต่างหาก ทั้งนี้ เพื่อความสะดวกของนักศึกษาเองในวันที่จะทบทวนก่อนการสอบไล่

มีปัญหาว่าจะต้องอ่านคำอธิบายสักกี่เที่ยวจึงจะมีความจดจำและสอบได้ ในเรื่องนี้ ผู้เขียนเห็นว่า การอ่านคำอธิบายนั้น ยิ่งอ่านมากเที่ยวเท่าใดยิ่งเป็นการดี เพราะยิ่งอ่านมากเที่ยวยิ่งจำได้แม่นยำไม่มีลืม ผู้เขียนเองในสมัยที่เรียนอยู่นั้น ในแต่ละวิชาผู้เขียนจะต้องอ่านหนังสือไม่ต่ำกว่า 5 เที่ยว จึงจะมีความจดจำได้ ทั้งนี้เพราะเหตุว่า ผู้เขียนเองไม่ได้มีมันสมองอันเฉลียวฉลาดที่อ่านเที่ยวเดียวแล้วจำได้ ดังนั้น ผู้เขียนจึงอาศัยความขยันมากเป็นพิเศษ คือ ต้องอ่านถึง 5 เที่ยวจึงจะจำได้ กล่าวโดยสรุป การอ่านคำอธิบายควรอ่านแต่เนิ่น ๆ สม่ำเสมอทุกวัน และอ่านหลาย ๆ เที่ยว

2.2 การท่องตัวบทกฎหมาย

ดังได้กล่าวแล้วว่า ตัวบทกฎหมายมีความสำคัญอย่างยิ่งในการตอบข้อสอบ เพราะถ้านักศึกษาจดจำตัวบทกฎหมายได้แม่นยำ ย่อมตอบข้อสอบได้คะแนนดี ดังนั้น นักศึกษาจึงมีความจำเป็นต้องท่องเพื่อให้จำให้ได้ การท่องตัวบทกฎหมายนั้น ควรกระทำควบคู่ไปกับการอ่านคำอธิบาย คำว่า “ควบคู่” ในที่นี้มีได้หมายความว่า ทำพร้อมกันในเวลาเดียวกัน แต่หมายความว่า การท่องตัวบทนั้นควรท่องเสียแต่เนิ่น ๆ โดยทำสลับกันกับการอ่านคำอธิบาย ตัวอย่างเช่น วันหนึ่ง ๆ แบ่งเวลา 3 ชั่วโมง สำหรับอ่านคำอธิบาย อีก 1 ชั่วโมงสำหรับการท่องตัวบท ทำเช่นนี้สม่ำเสมอทุกวัน ไม่ควรท่องเอาตอนใกล้สอบ เพราะนักศึกษาอาจจะจำไม่ได้หรือจำได้แต่ไม่แม่นยำ เมื่อจำหลักกฎหมายไม่แม่นยำแล้ว นักศึกษาอาจจะวินิจฉัยปัญหาข้อสอบผิดพลาดไป

มีปัญหาว่า ทำอย่างไรจึงจะท่องตัวบทกฎหมายและจำได้แม่นยำ ในเรื่องนี้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำว่า นักศึกษาควรใช้ความขยันหมั่นเพียรและความอดทนมากเป็นพิเศษ การท่องตัวบทที่เร็วแรก ๆ อาจจะจับไม่ค่อยได้ แต่ขอให้พยายามต่อไปโดยท่องหลาย ๆ เที่ยว จนกว่าจะท่องได้ การท่องตัวบทนั้นไม่ควรจำกัดสถานที่ เช่น นักศึกษาบางคนคิดว่า การท่องตัวบทกฎหมายควรท่องในสถานที่ที่สงบเงียบวิเวกวังเวง จึงจะทำให้เกิดสมาธิและจดจำได้ ความจริงไม่ควรคิดเช่นนั้น การท่องตัวบทกฎหมายอาจท่องได้ในสถานที่ที่บางแห่ง แม้ไม่ใช่สถานที่ที่สงบเงียบ ถ้าหากว่าเรามีสมาธิก็อาจท่องได้ ตัวอย่างเช่น บนรถโดยสารประจำทางหรือในห้องเรียนระหว่างที่รอฟังคำบรรยายจากอาจารย์ ดังนี้ เป็นต้น

วิธีการท่องตัวบทกฎหมายเพื่อที่จะให้จำได้แม่นยำนั้น นักศึกษาอาจจะใช้วิธีการที่แตกต่างกันออกไป แล้วแต่ว่าใครจะถนัดวิธีใด บางคนอาจจะท่องตัวบทกฎหมายโดยแยกหลักเกณฑ์องค์ประกอบเป็นข้อ ๆ ตัวอย่างเช่น ความผิดฐานลักทรัพย์ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 334 อาจจะท่องโดยจำหลักเกณฑ์เป็นข้อ ๆ ว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีองค์ประกอบ คือ

- 1) เอาไป
- 2) ทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วย
- 3) โดยเจตนาทุจริต

แต่บางคนอาจจะใช้วิธีท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทอง กล่าวคือ ท่องทุกตัวอักษร เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น อาจจะท่องว่า ความผิดฐานลักทรัพย์มีหลักกฎหมายบัญญัติว่า “ผู้ใดเอาทรัพย์ของผู้อื่นหรือที่ผู้อื่นเป็นเจ้าของรวมอยู่ด้วยไปโดยทุจริต ผู้นั้นกระทำความผิดฐานลักทรัพย์”

การท่องจำแบบนกแก้วนกขุนทองนี้มีส่วนดีคือว่า การท่องจำแบบนี้ถ้าเราสามารถท่องได้หมดทั้งมาตรา เราจะจำข้อความได้หมดโดยไม่ตกหล่นถ้อยคำหรือข้อความที่สำคัญไปเลย แต่ถ้านักศึกษาใช้วิธีท่องจำแบบแยกองค์ประกอบเป็นข้อ ๆ ถ้านักศึกษาเกิดหลงลืมองค์ประกอบข้อใดข้อหนึ่งไป ก็จะทำให้ขาดสาระสำคัญในมาตรานั้น ๆ ซึ่งอาจจะทำให้ได้คะแนนไม่ดี

มีปัญหาต่อไปว่า ในกรณีหลักกฎหมายมีหลักเกณฑ์อยู่หลายข้อ เราจะมียุทธศาสตร์ในการจดจำหลักเกณฑ์เหล่านั้นทั้งหมดได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น โทษในทางอาญานั้น ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ว่า โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

- (1) ประหารชีวิต
- (2) จำคุก
- (3) กักขัง
- (4) ปรับ
- (5) ริบทรัพย์สิน

ตามตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า โทษในทางอาญามีอยู่ด้วยกันทั้งหมด 5 อย่าง บางครั้งนักศึกษาอาจจะจำไม่ได้ทั้งหมด จึงมีปัญหาว่าทำอย่างไรจึงจะจำได้ครบทั้ง 5 อย่าง ในเรื่องนี้นักศึกษานิติศาสตร์อาวุโสหลายท่านเคยให้คำแนะนำไว้ว่า ให้นักศึกษาย่อข้อความในแต่ละข้อให้เป็นคำคำเดียว แล้วนำคำย่อคำเดียวนั้นมาต่อกันเข้าเป็นข้อความใหม่ก็จะช่วยในการจดจำได้ทั้งหมด จากตัวอย่างข้างต้นเราอาจย่อได้ดังนี้

- (1) คำว่า “ประหารชีวิต” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ป”
- (2) คำว่า “จำคุก” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “จ”
- (3) คำว่า “กักขัง” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ก”
- (4) คำว่า “ปรับ” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ป”
- (5) คำว่า “ริบทรัพย์สิน” ย่อเป็นคำคำเดียวได้เป็น “ร”

จากนั้นให้นำคำย่อคำเดียวของแต่ละข้อมาเรียงเป็นข้อความใหม่ก็จะได้ว่า

ป จ ก ป ร อ่านว่า ปะ – จก – ปอน

เมื่อมาย่อเป็นข้อความใหม่แล้ว ก็จะช่วยให้นักศึกษาจำหลักเกณฑ์ หรือองค์ประกอบได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตาม ในเวลาสอบข้อสอบ นักศึกษาต้องไปขยายความเอาเองว่าคำย่อแต่ละคำนั้นมาจากข้อความว่าอย่างไร เช่น ตามตัวอย่างข้างต้น ข้อความใหม่ที่ว่า “ปจกปส” นั้น มาจากข้อความดังต่อไปนี้

ป มาจาก ประหารชีวิต

จ มาจาก จำคุก

ก มาจาก กักขัง

ป มาจาก ปรับ

ร มาจาก รับทรัพย์สิน

ที่กล่าวมานี้เป็นวิธีการท่องจำตัวบทกฎหมาย ในกรณีที่มาตรา นั้น ๆ วางหลักเกณฑ์หรือองค์ประกอบเป็นหลาย ๆ ข้อ สำหรับวิชาที่ต้องใช้ประมวลกฎหมาย อย่างไรก็ตาม วิธีเช่นนี้ย่อมนำไปใช้ได้กับวิชาอื่น ๆ ถึงแม้ว่าจะไม่ได้ใช้ประมวลกฎหมายก็ตาม ตัวอย่างเช่น วิชา LW 403 กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีเมือง ซึ่งส่วนใหญ่จะมีหลักเกณฑ์ต่าง ๆ หลายประการ ดังนั้น การที่นักศึกษาจะจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ทั้งหมด นักศึกษาที่อาจนำวิธีการที่กล่าวมาข้างต้น เป็นเครื่องช่วยในการที่จะจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้

ตัวอย่างเช่น ถ้าคำถามเขากล่าวว่า “จงอธิบายหลักการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำ” ในการที่จะตอบคำถามข้อนี้ นักศึกษาจะต้องรู้ว่าการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำ มีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง สมมติว่า การกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำมีหลักเกณฑ์ดังนี้คือ

1. ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน
2. ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน
3. ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน

ในการที่จะจำหลักเกณฑ์ได้ทั้งหมด นักศึกษาอาจจำเอาวิธีการที่กล่าวข้างต้นมาใช้ กล่าวคือ ย่อข้อความที่ยาวให้เป็นคำคำเดียวหรือสองคำ จากนั้นนำคำย่อมาต่อกันให้ได้ใจความตามความเข้าใจของนักศึกษาเองหรืออาจเรียกว่า เป็นไต่ดลัษของนักศึกษาเอง เช่น จากตัวอย่างข้างต้นเราอาจจะย่อได้เป็นดังนี้

1. ข้อความที่ว่า “ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น ตลิ่ง
2. ข้อความที่ว่า “ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น กึ่งกลาง
3. ข้อความที่ว่า “ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน” ย่อได้เป็น ร่องน้ำ

เมื่อนำคำย่อมาต่อกันเข้าจะเกิดเป็นข้อความใหม่ที่ ตลิ่งกึ่งกลางร่องน้ำ ในการท่อง นักศึกษาที่ท่องแต่เพียงว่าหลักเกณฑ์ในการกำหนดเส้นเขตแดนในลำน้ำมีดังนี้ คือ ตลิ่งกึ่งกลาง ร่องน้ำ ส่วนในเวลาเขียนตอบข้อสอบนักศึกษาต้องไปขยายความเอาเองว่า คำไหนมาจากข้อความว่าอย่างไร อย่างเช่นตัวอย่างข้างต้น ข้อความใหม่ที่ว่า “ตลิ่งกึ่งกลางร่องน้ำ” นั้น มาจากข้อความดังต่อไปนี้

ตลิ่ง มาจากข้อความว่า “ให้ตลิ่งของรัฐใดรัฐหนึ่งเป็นเส้นเขตแดน”

กึ่งกลาง มาจากข้อความว่า “ใช้เส้นกึ่งกลางของลำน้ำเป็นเส้นเขตแดน”

ร่องน้ำ มาจากข้อความว่า “ให้ใช้ร่องน้ำลึกที่ใช้ในการเดินเรือเป็นเส้นเขตแดน”

วิธีการที่กล่าวมานี้ จะเป็นเครื่องมือช่วยนักศึกษาในอันที่จะจดจำหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ได้ทั้งหมด โดยไม่ต้องทวนเลขแม้แต่น้อย

2.3 การอ่านคำพิพากษาฎีกา

ถึงแม้ว่าประเทศไทยของเราเป็นประเทศที่ใช้ระบบประมวลกฎหมายก็ตาม แต่คำพิพากษาฎีกาก็นับว่ามี ความสำคัญไม่น้อย เพราะคำพิพากษาฎีกานั้นถือได้ว่าเป็นการใช้กฎหมายของศาลสูงและคำพิพากษาฎีกาบางเรื่องเป็นการตีความตัวบทกฎหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ดังนั้น นักศึกษาควรศึกษาไว้เพื่อให้รู้ว่าศาลฎีกาได้วางบรรทัดฐานในเรื่องนั้น ๆ ไว้ว่า

อย่างไรบ้าง ในหนังสือคำอธิบายกฎหมาย ผู้เขียนมักจะยกตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาเอาไว้ นักศึกษาคควรย่อคำพิพากษาฎีกาที่สำคัญ ๆ และเป็นฎีกาที่แปลก ๆ เอาไว้ในสมุดต่างหาก เพื่อความสะดวกในการทบทวนก่อนสอบ การอ่านคำพิพากษาฎีกานั้น นักศึกษาจะต้องจำข้อเท็จจริง เหตุผล พร้อมทั้งคำวินิจฉัยของศาลฎีกาให้ได้ ทั้งนี้เพื่อนำเอาเหตุผลและคำวินิจฉัยไปใช้อ้างอิงเวลาตอบข้อสอบ

2.4 การฝึกหัดตอบข้อสอบ

เมื่อนักศึกษาอ่านคำอธิบายเข้าใจและท่องตัวบทกฎหมายได้แล้ว นักศึกษาควรทดลองฝึกหัดตอบข้อสอบดูว่า คำอธิบายที่อ่านหรือตัวบทที่ท่องมานั้น ถ้าเข้าสอบจริง ๆ จะพอทำได้หรือไม่ และถ้าทำได้มากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ โดยการนำข้อสอบเก่า ๆ มาลองฝึกตอบและลองจับเวลาดูว่า ใช้เวลาในการเขียนคำตอบมาน้อยแค่ไหน เพื่อเป็นการฝึกฝนตนเองให้เกิดความชำนาญก่อนการสอบไล่จะมาถึง

วิธีตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย

ดังได้กล่าวแล้วว่า การสอบไล่ในแต่ละภาคนั้นเป็นการวัดผลว่า นักศึกษามีความรู้ดีพอที่จะผ่านได้หรือไม่ และการที่จะทราบว่านักศึกษาค้นคว้ามีความรู้ดีหรือไม่ ก็โดยการพิจารณาตอบข้อสอบ มีนักศึกษาหลายคนที่จะจริง ๆ แล้วมีความรู้วิชากฎหมายดี แต่อาจสอบไล่ตก ทั้งนี้ เพราะนักศึกษาเหล่านั้นไม่เข้าใจวิธีการตอบข้อสอบ การที่ไม่รู้จักวิธีตอบนั่นเองจึงเป็นเหตุให้ไม่สามารถแสดงให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบทราบได้ว่า เขาได้มีวิชาความรู้พอที่จะสอบไล่ได้ ดังนั้น นักศึกษาจึงจำเป็นต้องรู้ว่า วิธีการตอบข้อสอบวิชากฎหมายที่ถูกต้องนั้นเขาทำกันอย่างไร สำหรับวิธีการตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย ผู้เขียนขอแยกพิจารณาดังต่อไปนี้ คือ

1. การตอบคำถามประเภทความจำและความเข้าใจ
2. การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุ๊กตา

1. การตอบคำถามประเภทความจำและความเข้าใจ

คำถามประเภทความจำและความเข้าใจนั้น ส่วนมากผู้ออกข้อสอบประสงค์จะให้ นักศึกษาอธิบายอย่างละเอียดในปัญหาที่ถาม เช่น ถามว่า เจตนาในทางอาญาคืออะไร หรือคำถามที่ว่า การกระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อในทางแพ่ง ท่านเข้าใจว่าอย่างไร หรือคำถามที่ว่าให้นักศึกษาอธิบายความผิดฐานปลอมเอกสาร หรือคำถามที่ถามความแตกต่างเกี่ยวกับหลักกฎหมายสองเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกัน เช่น ถามว่า ลักทรัพย์กับยักยอกทรัพย์ต่างกันอย่างไร เป็นต้น

สำหรับคำถามประเภทความจำและความเข้าใจนี้มีวิธีการตอบ คือ ในเบื้องต้นนักศึกษาจะต้องยกหลักกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ ก่อนว่า ในเรื่องนั้นมีหลักกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง จากนั้นให้นักศึกษาอธิบายถ้อยคำของกฎหมายโดยอธิบายอย่างละเอียด พร้อมทั้งยกอุทธรณ์ประกอบ ส่วนคำถามประเภทว่า ถามความแตกต่างเกี่ยวกับหลักกฎหมายสองเรื่องที่มีความคล้ายคลึงกันนั้นมีวิธีการตอบ คือ ให้นักศึกษายกหลักกฎหมายของแต่ละเรื่องลงไว้ จากนั้นอธิบายอย่างละเอียด โดยเน้นถึงความแตกต่างระหว่างเรื่องทั้งสองนั้น พร้อมทั้งยกอุทธรณ์ประกอบ

2. การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุ๊กตา

การตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือปัญหาตุ๊กตา จะต้องประกอบ ด้วยขั้นตอน 3 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 2.1 หลักกฎหมาย
- 2.2 การวินิจฉัย
- 2.3 สรุป

2.1 หลักกฎหมาย

ในการตอบข้อสอบแบบอัตนัยนั้น ประการแรกสุดนักศึกษาควรยกหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ถามขึ้นไว้ก่อนว่า ในเรื่องนั้น ๆ มีหลักกฎหมายบัญญัติไว้อย่างไรบ้าง นอกจากนั้นในบางวิชา เช่น LW 207 หรือ LW 301 นักศึกษาควรยกองค์ประกอบและอธิบายองค์ประกอบในมาตรานั้น ๆ ด้วย ทั้งนี้ เพื่อแสดงให้เห็นว่านักศึกษามีความรู้เพียงพอที่จะสอบผ่านได้ ในส่วนของหลักกฎหมายนี้ นักศึกษาจะได้คะแนนมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่านักศึกษารู้จำได้แม่นยำเพียงใด ถ้านักศึกษาเขียนหลักกฎหมายลงในกระดาษคำตอบมีข้อความตรงกันกับที่ประมวลกฎหมายบัญญัติเอาไว้ นักศึกษาก็จะได้คะแนนมาก ถ้ามีข้อความใกล้เคียงบ้างคะแนนก็จะลดหลั่นลงมา ถ้านักศึกษาเขียนหลักกฎหมายผิด (สร้างหลักกฎหมายขึ้นเอง) ในกรณีนี้ก็จะไม่ได้คะแนนเลย

อนึ่ง ขอให้นักศึกษาพึงจดจำไว้ว่า ถ้านักศึกษาไม่แน่ใจในเลขมาตราก็ไม่ควรใส่ลงไป เพราะถ้าใส่เลขมาตราผิดไป อาจจะถูกหักคะแนนได้ ถ้าไม่แน่ใจเลขมาตราดังกล่าวควรเขียนเพียงว่า “หลักกฎหมาย สำหรับเรื่องนี้มีว่า” เท่านั้นก็เป็นเพียงพอแล้ว

2.2 การวินิจฉัย

สำหรับขั้นตอนที่สอง ซึ่งเป็นขั้นตอนของการวินิจฉัยนี้ หมายถึง การปรับข้อเท็จจริงให้เข้ากับหลักกฎหมาย โดยนักศึกษาควรพิจารณาดูว่า ข้อเท็จจริงตามอุทธรณ์ที่ให้มานั้น ปรับเข้ากับหลักกฎหมายที่ยกขึ้นไว้หรือไม่ ที่ไม่ได้เพราะขาดองค์ประกอบข้อใด ซึ่งนักศึกษจะต้องค่อย ๆ ปรับเป็นตอน ๆ ไป

2.3 สรุป

ในการตอบข้อสอบ เมื่อนักศึกษายกหลักกฎหมายขึ้นอ้างตามขั้นตอนที่ 1 และนักศึกษาได้ปรับข้อเท็จจริงกับข้อกฎหมายตามขั้นตอนที่ 2 เสร็จแล้ว ต่อไปก็มาถึงขั้นตอนที่ 3 คือ การสรุป ขั้นตอนนี้ หมายความว่า เมื่อ ยกกฎหมายนั้นมาปรับแก้ข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นแล้ว จะมีผลในทางกฎหมายอย่างไร เช่น เป็นความผิดหรือไม่ ต้องรับผิดหรือไม่ หรือรับผิดเพียงใด ดังนี้ เป็นต้น

ขั้นตอนการสรุปนี้มีความสำคัญมากเหมือนกัน เพราะเป็นจุดที่อาจารย์ผู้ออกข้อสอบต้องการทราบว่า คำตอบของนักศึกษาจะลงเอยรูปแบบใด มีนักศึกษาบางคนหลงลืมขั้นตอนนี้ไปโดยตอบมาเฉพาะขั้นตอนที่ 1 และขั้นตอนที่ 2 ซึ่งอาจถูกหักคะแนนไปบ้าง

ที่กล่าวมาทั้ง 3 ขั้นตอนนี้ เป็นวิธีการตอบคำถามประเภทอุทธรณ์หรือตุ๊กตา ซึ่งผู้เขียนขอแนะนำตัวอย่างคำถามและวิธีการตอบ เพื่อเป็นแนวทางให้นักศึกษาได้นำไปทดลองฝึกตอบดูดังนี้

คำถาม นายซิงชัยยื่นคำร้องขอจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ที่ดิน แต่นายไฟโรจน์เจ้าพนักงานที่ดินไม่ยอมจดทะเบียนให้ เนื่องจากหลักฐานไม่ครบถ้วน นายซิงชัยไม่พอใจ จึงกลั่นแกล้งเอาความเท็จร้องเรียนต่ออธิบดีกรมที่ดิน กล่าวหาว่า นายไฟโรจน์กระทำความผิดอาญาฐานเป็นเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

ดังนี้ นายซิงชัยมีความผิดฐานใดหรือไม่

คำตอบ

หลักกฎหมายประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137 บัญญัติว่า “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จแก่เจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย”

ความผิดตามมาตรานี้ แยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
2. แก่เจ้าพนักงาน
3. ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย

4. โดยเจตนา

การกระทำความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามมาตรา 137 จะต้องประกอบด้วย การกระทำ คือ มีการเอาข้อความอันเป็นเท็จแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน และต้องเป็นการกระทำโดยเจตนา คือ ผู้กระทำให้ประสงค์ต่อผลหรือยอมเสี่ยงเห็นผลในการกระทำ ทั้งยังต้องประกอบกับการที่ได้รู้ข้อเท็จจริง อันเป็นองค์ประกอบความผิดว่า ผู้ที่ตนแจ้งนั้นเป็นพนักงานและข้อความที่แจ้งเป็นข้อความเท็จ

คำว่า “แจ้งข้อความ” หมายถึง การนำข้อเท็จจริงแจ้งต่อเจ้าพนักงาน การแจ้งข้อความนั้นอาจกระทำโดยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้

คำว่า “ข้อความอันเป็นเท็จ” หมายถึง ข้อความอันไม่ตรงกับความเป็นจริง

คำว่า “เจ้าพนักงาน” หมายถึง ข้าราชการที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมาย โดยได้รับเงินเดือนจากงบประมาณแผ่นดิน ประเภทเงินเดือน หรือบุคคลที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นพิเศษให้มีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน

คำว่า “แจ้งต่อเจ้าพนักงาน” หมายถึง การเอาข้อความแจ้งต่อเจ้าพนักงาน ซึ่งอาจเป็นการริเริ่มโดยผู้แจ้งไปแจ้งเอง หรืออาจเป็นการตอบคำถามของเจ้าพนักงานก็ได้ และที่สำคัญจะต้องเป็นการแจ้งต่อเจ้าพนักงานที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องราวที่แจ้งนั้นด้วย

วินิจฉัย

กรณีตามอุทธรณ์ การที่นายซิงชัยเอาข้อความอันเป็นเท็จไปแจ้งต่ออธิบดีกรมที่ดิน กล่าวหาว่า นายไพโรจน์กระทำความผิดอาญา เป็นการกระทำที่เข้าองค์ประกอบความผิดฐานแจ้งความเท็จ เพราะอธิบดีกรมที่ดินมีฐานะเป็นเจ้าพนักงาน และเป็นผู้บังคับบัญชา มีอำนาจพิจารณาลงโทษทางวินัยแก่นายไพโรจน์ได้ จึงเป็นเจ้าพนักงานในความหมายมาตรานี้

เมื่อนายซิงชัยเอาข้อความอันเป็นเท็จไปแจ้งต่อเจ้าพนักงาน และการกระทำนั้นน่าจะเกิดความเสียหายแก่นายไพโรจน์ โดยนายซิงชัยรู้อยู่แก่ใจว่า ข้อความที่แจ้งนั้นเป็นเท็จ แต่ยังยื่นไปแจ้ง ซึ่งถือได้ว่านายซิงชัยกระทำความผิดฐานแจ้งความเท็จตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137

มีปัญหาต่อไปว่า การกระทำของนายซิงชัย จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 หรือไม่

ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 172 บัญญัติว่า “ผู้ใดแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแก่พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ซึ่งอาจทำให้ผู้อื่นหรือประชาชนเสียหาย”

ความผิดมาตรานี้ แยกองค์ประกอบความผิดได้ดังนี้

1. แจ้งข้อความอันเป็นเท็จ
2. เกี่ยวกับความผิดอาญา
3. แก่ พนักงานอัยการ ผู้ว่าคดี พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา
4. โดยเจตนา

การแจ้งข้อความอันเป็นเท็จที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 นี้ จะต้องเป็นการแจ้งเกี่ยวกับความผิดอาญา คำว่า “ความผิดอาญา” หมายความว่า การกระทำหรือการละเว้นที่กฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด และกำหนดโทษของการฝ่าฝืน หรือไม่ปฏิบัติตามเอาไว้

การแจ้งข้อความอันเป็นเท็จที่จะเป็นความผิดตามมาตรา 172 จะต้องเป็นการแจ้งต่อบุคคลผู้อยู่ในตำแหน่งหน้าที่อย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

1. พนักงานอัยการ
2. ผู้ว่าคดี
3. พนักงานสอบสวน
4. เจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา

การแจ้งต่อเจ้าพนักงานดังกล่าว จะต้องเป็นการแจ้งในขณะที่ เจ้าพนักงานนั้นปฏิบัติกรตามหน้าที่ภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานนั้น ๆ

กรณีตามอุทธรณ์ การที่นายซิงซัยไม่พอใจนายไพโรจน์จึงกลั่นแกล้งโดยกล่าวหาว่ากระทำความผิดอาญา ในฐานะเจ้าพนักงานละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตนั้น ถือได้ว่านายซิงซัยแจ้งข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับความผิดอาญาแล้ว แต่เนื่องจากว่าอธิบดีกรมที่ดินไม่ใช่พนักงานอัยการ พนักงานสอบสวน หรือเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจสืบสวนคดีอาญา ดังนั้น การกระทำของนายซิงซัยจึงไม่เป็นความผิดตามมาตรา 172

สรุป

1. นายซิงซัยมีความผิดฐานแจ้งความเท็จ ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 137
2. การกระทำของนายซิงซัยไม่เป็นความผิดตามมาตรา 172

ข้อแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการตอบข้อสอบวิชากฎหมายแบบอัตนัย

1. นักศึกษาที่สอบข้อสอบแบบอัตนัยเป็นครั้งแรกนั้น บางคนเกิดความตื่นเต้นตั้งแต่เข้าไปในห้องสอบ พอกรรมการควบคุมการสอบแจกข้อสอบให้ เกิดความกระวนกระวายใจหรือมีอาการประหม่า ในกรณีเช่นว่านี้ นักศึกษาอย่าลืมนั่งมือตอบข้อสอบ ควรจะนั่งสงบสติอารมณ์หรือทำจิตใจให้เป็นปกติเสียก่อน แล้วค่อย ๆ ตอบ อย่างมือตอบข้อสอบในขณะที่จิตใจยังตื่นเต้นอยู่ เพราะจะทำให้นักศึกษาตอบผิดพลาดไปได้

2. เมื่อได้รับแจกข้อสอบมาแล้ว ให้นักศึกษาอ่านคำถามดูว่าเขาถามเรื่องอะไรบ้าง โดยอ่านคำถามให้ครบทุกข้อ แล้วพิจารณาดูว่าข้อใดง่ายข้อใดยาก นักศึกษาควรเลือกตอบข้อที่ง่ายก่อนและจึงค่อยตอบข้อที่ยาก ถ้าหากว่าเลือกตอบข้อที่ยากก่อน นักศึกษาอาจใช้สมองกับการคิด การตอบข้อที่ยากไปมาก ก่อให้เกิดความมึนงงสับสน พอมาตอบข้อที่ง่ายแทนที่จะตอบถูกกลับตอบผิดไป ดังนี้ เป็นต้น

3. หลังจากที่นักศึกษาอ่านปัญหาคำถามเสร็จแล้ว ก่อนเขียนคำตอบควรจะบันทึกย่อ ๆ ถึงหัวข้อที่จะตอบลงในกระดาษคำตอบโดยเรียงตามลำดับก่อนหลัง เช่น ตอบมาตรา ๓๓ มาตรา ๓๓ ก่อน แล้วจึงตอบมาตราอื่น หรือตอบหลักเกณฑ์ทั่วไปก่อน แล้วจึงตอบข้อยกเว้น เป็นต้น เมื่อย่อถึงหัวข้อที่จะตอบลงในกระดาษคำตอบแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็เป็นการเขียนคำตอบลงในสมุดคำตอบ ให้นักศึกษาเขียนคำตอบเรียงตามลำดับก่อนหลังตามที่ย่อหัวข้อเอาไว้ กล่าวคือ เรื่องใดที่ควรกล่าวถึงก่อนก็เขียนตอบก่อนอะไรที่ควรกล่าวทีหลังก็เขียนตอบทีหลัง ทั้งนี้ เพื่อจะให้คำตอบเป็นระเบียบเรียบร้อยได้ใจความที่สละสลวย อันจะส่งผลให้คำตอบของนักศึกษาได้คะแนนดี

4. การเขียนคำตอบนั้นต้องเขียนในลักษณะที่ว่า ผู้ตรวจข้อสอบไม่มีความรู้ในวิชากฎหมาย กล่าวคือ นักศึกษาต้องเขียนคำตอบโดยอธิบายให้แจ่มแจ้งพอที่อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบจะเข้าใจได้ ทั้งนี้ เพราะการที่รู้ว่านักศึกษาที่เขียนคำตอบนั้นมีความรู้พอที่จะผ่านได้หรือไม่ ก็โดยพิจารณาจากคำตอบนั้นเองว่า ผู้ตอบมีความรู้เพียงใด ดังนั้น นักศึกษามีความรู้ข้อใดก็ต้องแสดงความรู้นั้น ๆ ออกมาให้ปรากฏในกระดาษคำตอบ

5. ในการเขียนคำตอบควรใช้ถ้อยคำหรือสำนวนกฎหมาย เพื่อให้คำตอบนั้นเมื่ออ่านแล้วมีข้อความที่สละสลวย ชัดเจนและรัดกุม การที่จะใช้ถ้อยคำหรือสำนวนกฎหมายได้จะต้องอาศัยการจดจำจากตัวบทกฎหมาย หรือจากคำวินิจฉัยของ ศาลฎีกา อย่างไรก็ตาม ผู้เขียนขอแนะนำว่า ในการเขียนคำตอบ นักศึกษาไม่ควรใช้ภาษาชาวบ้าน หรือภาษาพูดมาใช้ตอบ เพราะจะทำให้ข้อความไม่สละสลวย ตัวอย่างเช่น “เอาละข้าพเจ้าจะวินิจฉัยว่า” “ผมว่านายแดงผิดมาตรานี้ ครับผม” จาก ตัวอย่างดังกล่าวจะเห็นได้ว่า คำว่า “เอาละ” กับคำว่า “ครับผม” เป็นภาษาชาวบ้านหรือภาษาพูด ซึ่งไม่ควรนำมาใช้ในการ เขียนคำตอบ

6. นักศึกษาควรใช้ความรอบคอบเป็นอย่างมากในการเขียนตอบ โดยพยายามให้ครบทุกประเด็น เพราะถ้าขาด ประเด็นใดประเด็นหนึ่งไป ก็อาจถูกหักคะแนนได้ เนื่องจากคำตอบของนักศึกษาไม่สมบูรณ์

การที่จะตอบให้ครบทุกประเด็นได้นั้น อาจทำได้โดยการที่นักศึกษาอ่านคำถามหลาย ๆ ครั้ง และพยายาม ใช้วิธีการอนุมานตรรกะตรงว่า อาจารย์ผู้ออกข้อสอบมีความประสงค์จะให้ตอบอย่างไร ทั้งนี้ทั้งนั้น ขึ้นอยู่กับความรอบคอบ ละเอียดลออ ในการอ่านคำถามให้ตลอด ไม่หายหกตกหล่นแต่ประการใด

7. ในการตอบข้อสอบนั้น คำตอบไม่ควรจะสั้นเกินไปหรือยาวเกินไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของคำถามในการสอบ ไล่เป็นข้อ ๆ ไป คำถามบางข้อนักศึกษาอาจตอบสั้น ๆ ก็ได้ใจความเพียงพอที่จะแสดงให้อาจารย์ผู้ตรวจข้อสอบเห็นว่า ผู้ตอบมีความรู้ แต่คำถามบางข้อนักศึกษาจำเป็นต้องตอบยาว เพื่ออธิบายรายละเอียดให้ผู้ตรวจเข้าใจได้ชัดเจน ดังนั้น การ คำนำถึงสภาพของคำถามจึงเป็นข้อสำคัญในการพิจารณาว่า ควรตอบสั้น ๆ หรือตอบแบบยาว ๆ

8. ในการเขียนคำตอบ นักศึกษาควรที่จะเขียนให้อ่านง่าย อย่าเขียนหวัดจนเกินไป เพราะจะทำให้อาจารย์ผู้ ตรวจข้อสอบอ่านไม่ออก ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อนักศึกษาได้ นักศึกษาบางคนลายมือไม่สวยก็ไม่เป็นไร แต่พยายามเขียนตัว บรรจงให้อ่านได้ง่าย

9. นักศึกษาพึงระลึกไว้เสมอว่าในการตอบข้อสอบ นักศึกษาไม่ควรโต้แย้งข้อเท็จจริงในคำถาม กล่าวคือ เมื่อ คำถามเขาให้ข้อเท็จจริงมาอย่างไรแล้วก็ต้องถือว่า ข้อเท็จจริงแห่งปัญหาเป็นไปตามที่ได้กำหนดไว้ นักศึกษาไม่ควรไปโต้แย้ง ว่า ข้อเท็จจริงไม่เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ผู้เขียนขอยกตัวอย่างเรื่องจริงจากการที่ผู้เขียนได้เคยตรวจข้อสอบของนักศึกษา กล่าวคือ มีคำถามวิชา LW 208 อยู่ข้อหนึ่ง คำถามเขากล่าวดังนี้ นายดำเป็นกัปตันเรือโดยสารขนาดใหญ่ ได้บรรทุก ผู้โดยสารจนเพียบ นายดำเกรงว่าเรือจะล่ม จึงจับผู้โดยสารประมาณ 20 คน ให้กินยาถ่ายอย่างแรง เพื่อที่จะให้เรือเบาขึ้น อันจะทำให้ผู้โดยสารทั้งหมดรอดชีวิต ผู้โดยสาร 20 คนดังกล่าว ต้องถ่ายท้องกับคนละหลายครั้งจนร่างกายผอมโซ น้ำหนัก ลดไปคนละหลายกิโลกรัม ให้ท่านวินิจฉัยว่า นายดำต้องรับผิดชอบใช้คำสันนิษฐานใหม่ทดแทนหรือไม่ เพราะเหตุใด

จากคำถามดังกล่าวข้างต้น มีนักศึกษาคนหนึ่งตอบว่า “ถ้าผมเป็นนายดำผมจะประกาศรับสมัครคนกินยาถ่าย ตีกว่าจะขึ้นใจเขา และใน 100 คน ทำไม่จะต้องเป็น 20 คนด้วยครับ 20 คนคงมีกรรมเยอะ โลกหนอโลก” จากคำตอบของ นักศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า นักศึกษาโต้แย้งข้อเท็จจริงในคำถาม ซึ่งอาจจะทำให้นักศึกษาได้คะแนนไม่ดี...

อ้างอิง

- (1) น.บ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), น.บ.ท., น.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, อาจารย์ประจำ ภาควิชากฎหมายแพ่ง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- (2) หยุต แสงอุทัย, วิธีศึกษากฎหมาย (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พิพิธการพิมพ์, 2523; พิมพ์เนื่องในงานพระราชทานเพลิงศพศาสตราจารย์หยุต แสงอุทัย), หน้า 251.